

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Чорноморський національний університет імені Петра Могили
Факультет філології
Кафедра української філології та міжкультурної комунікації

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Перший проректор

Котляр Ю.В.

«31» серпня 2022 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА – 2 (психолого-педагогічна в ЗЗСО)

Спеціальність 014 «Середня освіта»

Спеціалізація 014.01 «Українська мова і література»

Розробник

Денищич Т. А.

В.о. завідувача кафедри
української філології та
міжкультурної комунікації

Лебединцева Н. М.

Гарант освітньої програми
«Теорія і методика навчання:
Українська мова і література та
англійська мова»

Жвава О.А.

Декан факультету філології

Зубенко Т. В.

Начальник НМВ

Шкірчак С. І.

Миколаїв – 2022 рік

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показника	Характеристика дисципліни
Найменування дисципліни	Навчальна практика – 2 (психолого-педагогічна в ЗЗСО)
Галузь знань	01 «Освіта/ Педагогіка»
Спеціальність	014 «Середня освіта»
Спеціалізація	014.01 «Українська мова і література»
Освітня програма	«Теорія і методика навчання: Українська мова і література та англійська мова»
Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський)
Статус дисципліни	Нормативна циклу професійної підготовки
Курс навчання	2-й
Навчальний рік	2022-2023
Номер семестру	4
Загальна кількість кредитів ЄКТС/годин	7,5 кредитів / 225 годин
Структура курсу: – годин самостійної роботи студентів, у тому числі практичної підготовки	225
Мова викладання	українська
Форма підсумкового контролю	диференційований залік

2. Мета, завдання та результати навчальної практики – 2 (психолого-педагогічної практики в ЗЗСО)

Підготовка педагогічних працівників є головним завданням модернізації освіти, провідним принципом державної освітньої політики. Невід’ємною складовою цього процесу є психолого-педагогічна практика, яка проводиться на ґрунтовній науково-теоретичній основі, що закладається в процесі вивчення предметів педагогічного і психологічного циклів. Ця практика є початковим етапом практичної підготовки студентів до професійної діяльності, на якому закладаються основи практичних вмінь і навичок, творчого ставлення до діяльності, відбувається формування професійних якостей особистості майбутнього педагога. Практика проводиться в закладах загальної середньої освіти.

Програма розроблена згідно із Законом України «Про освіту» (Прийнятий від 05.09.2017 р., набрання чинності 28.09.2017 р.), Положення про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України, затвердженого наказом МОН України від 08.04.1993 р. № 93, Положення про організацію освітнього процесу в Чорноморському національному університеті імені Петра Могили (затвердженого на засіданні вченої ради ЧНУ імені Петра Могили від 31 серпня 2022 року, протокол № 6), Положення про проведення практики в Чорноморському національному університеті імені Петра Могили, затвердженого на засіданні вченої ради ЧНУ імені Петра Могили від 11 травня 2017 р., протокол № 9.

Метою навчальної практики – 2 (психолого-педагогічної практики в ЗЗСО) є ознайомлення студентів зі специфікою майбутнього фаху, придбання первинних професійних умінь і навичок, формування вмінь застосовувати в педагогічній діяльності науково-теоретичні знання, формування готовності студентів до організації і здійснення освітньої роботи в учнівському колективі, розвиток інтересу до педагогічної і наукової діяльності

Навчальна практика – 2 передбачає виконання таких **завдань**:

- розвиток стійкого інтересу до майбутньої професії;
- вироблення комплексу вмінь та навичок, необхідних для здійснення всіх видів навчально-виховної роботи в школі;
- ознайомлення з традиційними та інноваційними формами, засобами, технологіями навчально-виховної роботи;
- розвиток у студентів умінь застосовувати в практичній діяльності знання з основ теорії педагогіки та психології;
- усвідомлення студентами професійної значущості цих знань;
- виховання потреби постійного самовдосконалення професійних знань, умінь, навичок та їхньої педагогічної майстерності;
- розвиток творчої ініціативи, реалізація особистісного творчого потенціалу кожного студента
- подальший розвиток дослідницьких умінь у конкретній професійній діяльності.

Розроблена програма відповідає **освітньо-професійній програмі (ОПП)** «Теорія і методика навчання: Українська мова і література та англійська мова» та орієнтована на формування **таких**

загальних компетентностей (ЗК):

- знання й розуміння предметної сфери та розуміння професійної діяльності (**ЗК 2**);
- здатність свідомо визначати цілівласного професійного й особистісного розвитку, організувати власну діяльність, працювати автономно та в команді (**ЗК 4**);
- здатність застосовувати набуті знання та вміння в практичних ситуаціях (**ЗК 6**);
- здатність до писемної та усної комунікації в різних ситуаціях професійного й особистісного спілкування засобами державної та іноземної мов (**ЗК 8**);

- здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми з відповідною аргументацією, генерувати нові ідеї (**ЗК 10**);
- здатність використовувати інформаційно-комунікаційні технології в освітній і професійній діяльності (**ЗК 12**);
- здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя (**ЗК 14**).

фахових компетентностей (ФК):

- володіння спеціальними знаннями загальних і часткових теорій мовознавства та літературознавства, наукових шкіл і напрямів філологічних досліджень (**ФК 1**);
- здатність реалізовувати сучасні підходи до організації та здійснення освітнього процесу згідно з вимогами педагогіки, психології, вікової валеології, а також відповідно до норм безпеки життєдіяльності. (**ФК 2**);
- здатність формувати в учнів предметні компетентності, застосовуючи сучасні підходи, методи й технології навчання української мови та літератури, англійської мови (**ФК 3**);
- здатність здійснювати об'єктивний контроль і оцінювання рівня навчальних досягнень учнів з української мови та літератури, англійської мови (**ФК 4**);
- здатність інтерпретувати й зіставляти мовні та літературні явища, використовувати різні методи й методики аналізу тексту (**ФК 10**).

спеціальних предметних компетентностей (ПК):

- здатність використовувати досягнення сучасної науки в галузі теорії та історії української мови і літератури в практиці навчання української мови і літератури у закладах середньої освіти (рівень базової середньої освіти) (**ПК 1**);
- здатність адекватно використовувати мовні ресурси, демонструвати сформовану мовну й мовленнєву компетенції в процесі фахової та міжособистісної комунікації, володіти різними засобами мовної поведінки в різних комунікативних контекстах (**ПК 2**);
- здатність доцільно застосовувати сучасні методи й освітні технології навчання, створювати навчально-методичне забезпечення (обладнання) для проведення занять з української мови та літератури (**ПК 6**);
- здатність взаємодіяти зі спільнотами (на місцевому, регіональному, національному, європейському й глобальному рівнях) для розвитку професійних знань і фахових компетентностей, використання практичного досвіду й мовно-літературного контексту для реалізації цілей освітнього процесу в закладах середньої освіти (**ПК 7**).

Відповідно до освітньо-професійної програми зазначеної спеціальності очікувані **програвні результати навчання (ПРН)** включають уміння:

- аналізувати, діагностувати та корегувати власну педагогічну діяльність з метою підвищення ефективності освітнього процесу (**ПРН 8**);
- керуватися у своїй діяльності принципами толерантності, діалогу, співробітництва та емпатійної культури (**ПРН 15**);
- застосовувати знання про експресивні, емоційні, логічні засоби мови та техніку мовлення для досягнення запланованого прагматичного результату й організації успішної комунікації (**ПРН 17**);
- знаходити оптимальні шляхи ефективної взаємодії в професійному колективі (**ПРН 18**);
- дотримуватися принципів академічної доброчесності (**ПРН 21**);
- здатність працювати результативно індивідуально в групах задля опрацювання певних завдань і формування коректних висновків (**ПРН 22**);

- знання вимог до безпеки життєдіяльності й готовність до охорони життя й здоров'я учнів в освітньому процесі та позаурочній діяльності (ПРН 23);
- здатність передати знання з української мови, літератури, англійської мови школярам (ПРН 24);
- здатність усвідомлювати й дотримуватися етичних норм поведінки (ПРН 26);
- здатність встановлювати й осмислювати елементарні міждисциплінарні зв'язки (ПРН 27);
- здатність переглядати свої погляди й судження та міняти спосіб дій за наявності переконливих аргументів (ПРН 28);
- пояснювати доступно й аргументовано сутність конкретних філологічних питань і власну точку зору як фахівцям, так і учням (ПРН 29).

За результати проходження психолого-педагогічної практики студенти повинні:

знати:

- типи і структуру уроку, основні вимоги до уроку, тенденції розвитку і вдосконалення уроку;
- методiku проведення виховних заходів;
- планування роботи класного керівника, особливості формування класного колективу, методiku вивчення класного колективу;
- сутність і прийоми педагогічної майстерності вчителя;
- методiku організації психологічних досліджень для написання психолого-педагогічної характеристики учня та класу;
- технологію підготовки, проведення позакласних виховних заходів;

уміти:

- аналізувати стан навчально-виховної роботи в школі, навчально-виховні ситуації, результати навчально-виховної діяльності
- проводити дослідницьку роботу з вивчення психологічних особливостей особистості учня;
- ефективно здійснювати педагогічну взаємодію, забезпечувати фізичний, психічний, соціальний і духовний розвиток школярів;
- спостерігати, аналізувати та узагальнювати досвід учителів, переносячи ефективні прийоми і форми у практику своєї роботи;
- проводити дослідження соціально-психологічної ситуації в класі;
- складати психолого-педагогічну характеристику учня та класу;
- планувати та здійснювати позакласну виховну роботу в якості класного керівника: аналізувати і складати план роботи класного керівника, розробляти сценарії виховних заходів;
- засвоювати досвід виховної і методичної роботи закладу загальної середньої освіти.

3. Програма навчальної практики – 2

№	Зміст роботи
1	Участь у настановній онлайн-конференції, проведення інструктажу з техніки безпеки під час практики
2	Ознайомлення з вимогами звітної документації
3	Знайомство з адміністрацією, педагогічним колективом, учнівським класом закладів загальної середньої освіти
4	Вивчення та аналіз змісту професійної діяльності вчителя; вивчення нормативних документів, що регламентують діяльність педагога
5	Складання індивідуального плану роботи на весь період практики спільно з вчителем та керівником практики
6	Відвідування онлайн-уроків та позакласних онлайн-заходів, спостереження за поведінкою учнів та вивчення колективу класу
7	Спостереження й аналіз уроку
8	Підготовка і проведення позакласного виховного онлайн-заходу
9	Взаємовідвідування та аналіз позакласного виховного онлайн-закладу
10	Складання психолого-педагогічної характеристики учня та класу
11	Консультації з керівником практики
12	Підготовка й оформлення звітної документації, мультимедійної презентації
13	Участь у підсумковій онлайн-конференції

Про проведення та організацію практики в умовах воєнного стану або карантину з використанням дистанційних технологій навчання

Організація та керівництво практикою

1. Практика проходить згідно з ОПП і навчальним планом спеціальності та відповідно до Положення про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України, затвердженого наказом Міністерства освіти України від 08.04.1993 № 93, «Положення про проведення практики в Чорноморському національному університеті імені Петра Могили», затвердженого на засіданні вченої ради ЧНУ імені Петра Могили від 11 травня 2017 р., протокол № 9.

2. Під час воєнного стану або карантину практику переорієнтовано на дистанційне проведення відповідно до «Положення про організацію освітнього процесу з використанням технологій дистанційного навчання в Чорноморському національному університеті імені П. Могили». Бази практики, з якими укладено угоди про проведення практики, мають можливість організувати роботу студентів в умовах воєнного стану або карантину з використанням дистанційних технологій навчання.

3. Дистанційна комунікація учасників освітнього процесу може здійснюватися за допомогою таких сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, як електронна пошта, месенджери (Viber, Telegram та ін.), відеоконференції (BigBlueButton, MS Teams, ZOOM, Cisco WebEx, Google Meet, Skype та ін.), платформ дистанційного навчання (Moodle, Classroom), форуми, чати, аудіоконференції тощо.

4. **Керівник практики** від навчального закладу у випадку запровадження дистанційної форми навчання:

- зв'язується з базою практики для уточнення форми та корегування організації проходження практики;
- проводить дистанційно настановну конференцію з практики;
- проводить дистанційно інструктаж студентам з безпеки життєдіяльності під час проходження практики;

- щоденник практики, індивідуальне завдання, методичні матеріали та рекомендації щодо оформлення звітної документації, тощо, шляхом розміщення зазначених матеріалів у системі електронного забезпечення Moodle ;

- проводить дистанційно онлайн-консультації за попередньо узгодженим графіком для студентів щодо виконання програми практики та оформлення звітної документації;

- готує відгук за результатами проходження практики;

- перевіряє та затверджує звіт в електронному вигляді;

- проводить дистанційно підсумкову конференцію по завершенні практики, на якій виставляє підсумкову оцінку в електронному журналі.

Індивідуальні завдання має враховувати можливості його виконання дистанційно;

Студенти закладу вищої освіти у випадку запровадження дистанційної форми навчання зобов'язані:

- до початку практики встановити контакт із своїми керівниками практики;

- своєчасно виходити на відеозв'язок з керівниками практики;

- узгодити графік виконання програми практики та оформлення звітної документації та щоденника практики;

- отримати щоденник практики, індивідуальне завдання, методичні матеріали та рекомендації щодо оформлення звітної документації;

- виходити дистанційно на онлайн-консультації за попередньо узгодженим графіком з своїм керівником;

- заповнювати щоденник практики, що відображає обсяг виконаних робіт;

- зафіксувати на фото щоденник та завантажити у систему електронного забезпечення в електронному вигляді;

- підготувати та завантажити у систему електронного забезпечення звіт з практики в електронному вигляді;

- своєчасно повідомляти свого керівника практики та вчителя про технічні проблеми, пов'язані з виконанням програми практики;

- своєчасно вийти на зв'язок у час проведення підсумкової конференції і відзвітувати про результати проходження практики у присутності всіх членів комісії дистанційно.

За підсумками дистанційного проходження практики, студенти повинні виконати всі завдання, завантажити їх. Звіт з практики є результативною формою практики.

1. Заповнення залікових книжок і відомостей з практики здійснюється після закінчення дистанційного навчання та подання керівнику практики звіту та щоденника в роздрукованому вигляді.

2. У випадку відсутності мережі Інтернет всі організаційні питання з проходження практики вирішуються іншими засобами зв'язку.

4. Зміст педагогічної практики

Підготовчий етап

1. Затвердження керівників практики від університету та закладу загальної середньої освіти м. Миколаєва.

2. Участь у настановній онлайн-конференції та проведення інструктажу з техніки безпеки під час практики у зв'язку з введенням воєнного стану.

2. Ознайомлення з вимогами звітної документації.

3. Складання індивідуального плану психолого-педагогічної практики.

Ознайомлювальний

1. Онлайн-зустріч з адміністрацією навчального закладу та керівником (організатором) практики.

2. Вивчення нормативних документів, які регулюють виховну роботу закладу загальної середньої освіти.
3. Зустріч з класними керівниками, та шкільним психологом, де буде проходити практика, та ознайомлення з планом роботи класного керівника.
4. Знайомство та встановлення контакту з дітьми закріпленої групи. Вибір дитини для психолого-педагогічного аналізу, методик дослідження її особистісних характеристик.

Основний

1. Ведення щоденника психолого-педагогічних спостережень. Виконання індивідуальних завдань
2. визначення теми, розробка сценарію і організація підготовки до проведення виховного заходу;
3. Самостійне проведення залікового виховного заходу.
4. Відвідування виховних заходів інших студентів-практикантів (не менше 2-х), участь у їх обговоренні, самостійне проведення їх психолого-педагогічного аналізу.
5. Відвідування занять у закріпленому класі відповідно до розкладу уроків,
6. Збір інформації про досліджувану дитину (біографія, сімейні обставини, стан перебування у класному колективі, пізнавальні та позашкільні інтереси, особливості спілкування та ін.) шляхом вивчення документації, співбесід з нею, спостереження за її поведінкою під час проведення занять, її психодіагностика (рекомендована методика Г.Айзенка - EPQ, методика діагностики комунікативної установки В.В.Бойко, тривожності Спілбергера та Ханіна, методика діагностики міжособистісних відносин Т.Лірі, методика діагностики рівня емпатійних здібностей В.В.Бойко, методика «Карта інтересів» та ін.);
7. Збір інформації про досліджувану групу (кількість дітей, вік, стать, рівень розвитку групи, особливості міжгрупової взаємодії учасників та ін.), шляхом спостереження за особливостями групової динаміки.

Підсумковий

1. Оформлення документації та звіту написання звіту про проходження психолого-педагогічної практики здобувачами вищої освіти
2. Участь у підсумковій конференції (відеопрезентація)

5. Організація та керівництво практикою

Відповідальність за організацію, своєчасне проведення і контроль за виконанням психолого-педагогічної практики покладається на керівництво вищого начального закладу в особах ректора, першого проректора, декана факультету філології ЧНУ імені Петра Могили, завідувача кафедри української філології та міжкультурної комунікації. Загальну організацію практики та контроль за її успішним проведенням здійснює керівник практики, який призначається рішенням кафедри української філології та міжкультурної комунікації. Безпосереднє керівництво практикою студентів здійснюється груповим керівником практики.

Наказ про направлення студентів на психолого-педагогічну практику готується не пізніше за два тижні до початку практики.

Керівником навчальної практики – 2 призначаються викладачі, які викладають навчальні дисципліни «Загальна і шкільна педагогіка», «Вікова і педагогічна психологія» «Методика навчання української мови», «Методика навчання української літератури». У своїй діяльності призначені керівники навчальної практики – 2 повинні вживати заходів щодо усунення недоліків в організації та проведенні практики, систематизувати, узагальнювати навчально-методичний досвід проведення практики, вносити пропозиції до ректорату про покращення її науково-методичного рівня, брати участь у роботі кафедри та ради факультету, на яких обговорюється питання про стан організації і проведення практики.

Керівники практики мають надати студентам положення про психолого-педагогічну практику, повідомити студентів про систему звітності із запропонованого виду діяльності. Не пізніше ніж за два тижні до початку психолого-педагогічної практики керівник зобов'язаний проконтролювати підготовленість студентів до запланованої роботи, розподіливши студентів за місцями практики, визначити склад керівників практики в окремих академічних групах. Кожен із керівників має надавати студентам інформацію щодо організації практики не пізніше ніж за два тижні до її початку.

Керівник психолого-педагогічної практики повинен проводити настановну та підсумкову конференції, на яких мають бути присутніми студенти, а також групові керівники, які беруть участь у її проведенні. Кожен з керівників практики повинен збирати, аналізувати та оцінювати подану студентами документацію.

Термін походження практики передбачений навчальним планом спеціальності 014 «Середня освіта (Українська мова і література)».

Психолого-педагогічна практика проводиться на базі закладів загальної середньої освіти м. Миколаєва, з якими укладено відповідні договори та які забезпечують виконання програми для відповідних рівнів вищої освіти, зокрема першого (бакалаврського) рівня. Безпосереднє навчально-методичне керівництво й виконання програми практики забезпечують викладачі кафедри української філології та міжкультурної комунікації разом із кураторами від баз практики.

6. Обов'язки студентів під час проходження навчальної практики – 2

Студенти спеціальності 014 «Середня освіта (Українська мова і література)» ЧНУ імені Петра Могили під час проходження практики зобов'язані брати участь у настановній і підсумковій конференціях; не пізніше ніж за два тижні до початку практики одержати від свого керівника консультації щодо її проведення та оформлення звітної документації; у повному обсязі виконувати завдання, передбачені програмою практики, дотримуватись правил з охорони праці, техніки безпеки; вчасно скласти звітну документацію з практики. На період практики один із студентів, який проходять психолого-педагогічну практику в одному і тому ж навчальному закладі, призначається старостою групи. До його обов'язків входить облік роботи студентів, загальна організація, виконання доручень керівника психолого-педагогічної практики.

Вимоги до фахової компетентності студентів

- знати нормативно-методичні документи з виховної діяльності закладів загальної середньої освіти;
- знати сучасні методики проведення психолого-педагогічного дослідження;
- виявляти знання та вміння оптимально відбирати методи, прийоми, засоби виховної роботи з учнями для досягнення кінцевого планованого і гарантованого результату співпраці суб'єктів освіти;
- доцільно використовувати інноваційні методики і технології виховної роботи в системі шкільної освіти для досягнення результатів співпраці;
- демонструвати навички доцільно й доречно використовувати сучасні інформаційні технології навчання в позакласній діяльності;
- проводити психологічний аналіз класного колективу й складати психолого-педагогічну характеристику класу та учня;
- уміло організовувати позакласну та позашкільну діяльність учнів у системі гурткової, дослідно-пошукової співпраці, проведенні різноманітних онлайн-заходів тощо; демонструвати толерантне ставлення до колег, учнів, батьків, високий рівень своєї національної свідомості, фахової компетентності, утверджувати ідеали гуманізму, демократичності стосунків, здатність кожного до сталого акмерозвитку.

7. Критерії оцінювання та засоби діагностики результатів навчання

7.1. Вимоги до звіту з навчальної практики – 2

1. Після закінчення терміну практики студенти звітують про виконання програми практики та індивідуального завдання у формі письмового звіту, підписаного й оціненого безпосередньо керівником від бази практики.

2. Письмовий звіт разом з іншими документами подається на кафедру на оцінювання керівнику (викладачу) практики та завантажується на загальноуніверситетську платформу MOODLE3.

3. Звіт має містити відомості про виконання студентом усіх розділів програми практики.

4. Звітна документація студента-практиканта має відповідати затвердженому зразкові відповідно до напрямку практики, її специфіки й подана студентів на настановній конференції.

5. Зразок звітної документації розробляється викладачем, який веде передбачуваний навчальним планом напрям, узгоджується із завідувачем, затверджується на засіданні кафедри або є додатком до робочої програми практики, в який можуть уноситися зміни, доповнення за рішенням кафедри.

7.2. Звітна документація

Звітна документація з навчальної практики – 2 є документом, який підтверджує результати виконання завдань студентом.

У триденний термін після закінчення практики студенти здають всю необхідну документацію груповому керівнику практики. Керівник практики від кафедри перевіряє усі представлені здобувачем документи, візує їх та оцінює як кожний з них, так і загальну практичну діяльність здобувача.

Практикант, який отримав позитивну рецензію на подані матеріали, допускається до захисту. Звіт захищається перед комісією, яку призначає декан факультету з обов'язковим включенням в неї керівника практики від кафедри та/або завідувача навчальної та виробничої практики університету. За результатами захисту виставляється оцінка, яка фіксується на титульній сторінці звіту, у відомості та індивідуальному навчальному плані здобувача вищої освіти (заліковій книжці). Здобувачеві, який не виконав програму практики без поважних причин, може бути надано право проходження практики повторно.

Звітна документація складається з таких документів:

1. Індивідуальний план практики (щоденник практики).
2. Психолого-педагогічна характеристика класу.
3. Психолого-педагогічна характеристика учня.
4. Конспект проведеного залікового виховного заходу (+відеозапис).
5. Аналіз відвіданого виховного заходу, проведеного однією групою.
6. Психолого-педагогічний аналіз відвіданого уроку зі спеціальності.
7. Мультимедійна презентація за результатами навчальної практики – 2.
8. Звіт про проходження навчальної практики – 2, який містить оцінку від керівника (за базою практики)

№ з/п	Об'єкти оцінювання/ види контролю	Тиждень	К-сть балів
1	Щоденник навчальної практики – 2	2-5	10
2	Підготовка й проведення залікового позакласного заходу (+відеозапис)	2-5	20
2	Психолого-педагогічна характеристика класу	4-5	15

3	Психолого-педагогічна характеристика особистості учня	2-5	15
4	Аналіз одного відвіданого позакласного заходу, проведеного однокласником	3-5	5
5	Психолого-педагогічний аналіз уроку за фахом	3-4	5
7	Диференційований залік (звіт практиканта, захист практики на підсумковій онлайн-конференції, підготовка медіапрезентації, оцінка за базою практики)	5	30
Загальна оцінка навчальної практики – 2			100

***У разі проведення практики дистанційно всі зазначені документи повинні бути завантажені на загальноуніверситетській платформі MOODLE3.**

7.3. Забезпечення освітнього процесу

Філологічні Інтернет-ресурси, доступ до методичних, педагогічних порталів, зокрема щодо роботи хмарних технологій в СЗО, навчальна періодика для словесника, електронні вчительські платформи; електронні сервіси з ІКТ; навчальні посібники та методичні вказівки з психолого-педагогічної практики.

7.4. Підсумковий контроль

Диференційований залік із дисципліни «Навчальна практика – 2 (психолого-педагогічна)» проводиться в аудиторії в присутності всіх студентів та викладачів кафедри (або відбувається дистанційно) у формі підсумкової конференції, де студенти обговорюють результати своєї діяльності та презентують свої відеозвіти.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
75-81	C		
67-74	D	задовільно	
60-66	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Критерії оцінювання знань, умінь і навичок студентів

а) оцінка «зараховано»/ «відмінно» (90-100 балів) виставляється студентові, якщо він:

- вчасно, у повному обсязі й на високому науковому рівні виконав увесь запланований обсяг роботи, визначений програмою практики;

- був ініціатором втілення у педагогічне середовище бази практики власно розроблених проєктів, зробив вагомий внесок у підвищення психолого-педагогічної ефективності;

- виявив високий рівень володіння професійно-педагогічними вміннями при проведенні позакласних заходів з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей учнів;

- продемонстрував володіння технологією психолого-педагогічного аналізу;

- виявив у роботі самостійність, креативний підхід, педагогічний такт і високий рівень культури спілкування;

- здійснював самоаналіз і вносив корективи;

- аргументовано й грамотно аналізував виховні заходи, проведені одногрупниками;

- дотримувався всіх принципів навчання, володів як традиційними, так й інноваційними методами і прийомами навчання;

- робота якого оцінено установою «відмінно»;

- своєчасно підготував і подав на перевірку звітну документацію;

- під час звітної конференції виявив креативність;

- під час виконання всіх видів робіт дотримувався принципу академічної доброчесності.

б) оцінка **«зараховано»/ «добре» (82-89 балів)** виставляється студентові, якщо він:

- вчасно, у повному обсязі й на високому науковому рівні виконав увесь запланований обсяг роботи, визначений програмою практики;

- виявив високий рівень володіння професійно-педагогічними вміннями при проведенні позакласних заходів з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей учнів;

- продемонстрував володіння технологією психолого-педагогічного аналізу;

- не завжди виявляв у роботі самостійність, креативний підхід, педагогічний такт і високий рівень культури спілкування;

- здійснював самоаналіз і вносив корективи;

- аргументовано й грамотно аналізував виховні заходи, проведені одногрупниками;

- дотримувався всіх принципів навчання, володів як традиційними, так й інноваційними методами і прийомами навчання;

- робота якого оцінено установою «добре»;

- своєчасно підготував і подав на перевірку звітну документацію, яка містить незначні огріхи;

- під час виконання всіх видів робіт дотримувався принципу академічної доброчесності.

в) оцінка **«зараховано»/ «добре» (75-81 бал)** виставляється студентові, якщо він:

- вчасно й в повному обсязі виконав увесь запланований обсяг роботи, визначений програмою практики;

- продемонстрував володіння технологією психолого-педагогічного аналізу, проте допускав певні помилки;

- не завжди виявляв у роботі самостійність, креативний підхід, педагогічний такт і високий рівень культури спілкування;

- з деякими проблемами здійснював самоаналіз і вносив корективи у свою діяльність;

- робота якого оцінено установою «добре»;

- своєчасно підготував і подав на перевірку звітну документацію, яка містить незначні огріхи;

- під час виконання всіх видів робіт дотримувався принципу академічної доброчесності.

г) оцінка *«зараховано»/ «задовільно» (67-74 бали)* виставляється студентові, якщо він:

- виконав не всі види роботи, визначені програмою практики;
- мав належний рівень теоретико-практичної підготовки;
- виявив достатній рівень володіння професійно-педагогічними вміннями при проведенні позакласних заходів з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей учнів;

- не завжди виявляв у роботі самостійність, не продемонстрував творчий підхід під час проведення позакласного заходу;

- під час написання психолого-педагогічної характеристики продемонстрував суттєві прогалини у знаннях;

- несвоєчасно підготував й подавав на перевірку звітну документацію;

- під час звітної конференції не продемонстрував самостійності й креативності;

- під час виконання всіх видів робіт дотримувався принципу академічної доброчесності.

д) оцінка *«зараховано»/ «задовільно» (60-66 балів)* виставляється студентові, якщо він:

- виявив достатній рівень володіння професійно-педагогічними вміннями при проведенні позакласних заходів з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей учнів;

- був лише виконавцем, не вияви жодних креативних ідей, самостійності;

- мав значні зауваження від фахівця установи;

- невчасно подав звітну документацію;

- не міг аргументувати добір методів та технологій соціально-педагогічного впливу, що були ним застосовані в процесі педагогічної практики у закладах соціально-педагогічного спрямування.

- під час звітної конференції не продемонстрував самостійності й креативності;

- під час виконання всіх видів робіт не завжди дотримувався принципу академічної доброчесності.

д) оцінка *«не зараховано з можливістю повторного складання»/ «незадовільно» (35-59 балів)* виставляється студентові, якщо він:

- виконав тільки деякі види роботи, визначені програмою практики;

- не продемонстрував належний рівень теоретико-практичної підготовки з фахових дисциплін, мав постійні зауваження від керівника практики;

- не брав участь у звітній конференції;

- під час виконання всіх видів робіт не завжди дотримувався принципу академічної доброчесності.

е) оцінка *«не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни»/ «незадовільно» (0-34 бали)* виставляється студентові, якщо він:

- не виконав завдання, передбачені програмою практики;

- систематично не з'являвся до закладу загальної середньої освіти;

- не підготував звітну документацію;

- не брав участь у звітній конференції.

8. Рекомендовані джерела інформації

Основна навчальна література

1. Денищич Т. А., Косарева Г.С. Педагогічна практика: зміст, організація, проблемні аспекти формування педагогічної майстерності для студентів галузі знань 03 «Гуманітарні науки», спеціальність – 035 «Філологія (українська)» : навчальний посібник. Миколаїв, 2017. 86 с.

2. Мирончук Н.М. Методичні основи організації педагогічної практики студентів закладу вищої освіти : метод. посібн. Житомир, 2017. 52 с.
3. Психолого-педагогічна практика (практично-зорієнтований посібник на допомогу студентам, магістрантам, аспірантам, психологам, соціальним педагогам) / Кол. авторів: Пащенко М. І., Пащенко Д. І., Перепелюк Т. Д. Умань, 2008. 179 с.
4. Поліщук В. М. Вікова і педагогічна психологія : навчальний посібник. Суми : Університетська книга, 2010. 352 с.
5. Полтавченко Н. Г. Психологічне дослідження особистості. Київ : Вища школа, 2007. 231 с.

Інформаційні ресурси **Електронні бібліотеки**

Електронна бібліотека Національної бібліотеки України імені В.І.Вернадського ([http:// www.nbuv.gov.ua/eb](http://www.nbuv.gov.ua/eb)) – найбільше зібрання книг, журналів, видань, карт, нот, образотворчих матеріалів, рукописів, стародруків, газет, документів на нетрадиційних носіях інформації;

Українська бібліотека (<http://www.lib.org.ua>) – систематизована бібліотека за розділами: суспільні науки, політика, економіка, історія, культура, біографії, релігія, теологія, права людини;

Український центр (<http://www.ukrcenter.com>) – твори українських і зарубіжних авторів, фольклорні твори, наукові праці та дослідження в галузі української мови та літератури);

Бібліотека Мережі української літератури (<http://www.ukrlib.com.ua>) – біографії та твори українських письменників, реферати, творчі роботи.

Педагогічні сайти

<https://mon.gov.ua/ua>

<https://vseosvita.ua/>

<https://naurok.com.ua/>

<http://www.bankportfolio.ru> – банк інтернет-портфоліо вчителів.

<http://www.konspekt.org.ua> – Все для вчителя. На сайт зібрано матеріали на допомогу вчителю-практику. До вашої уваги конспекти уроків та методи інтерактивного навчання.

<http://notatka.at.ua> – Записник сучасного вчителя. Сайт для інтерактивних педагогів. Основу сайту становлять ІКТ, в тому числі, презентації з усіх шкільних предметів, конспекти і методичні поради до проведення сучасного продуктивного уроку та матеріали для виховної роботи.

<http://wecreative.ucoz.ru> – творчий учитель. Сайт для творчих учителів, на якому можна знайти цікаві матеріали та завантажити свої надбання для обміну досвідом.

Електронні сервіси з ІКТ

1. Flickr <http://www.flickr.com/> Сервіс, призначений для зберігання та подальшого використання користувачами цифрових фотографій і відеороликів.

2. Picasa <https://picasaweb.google.com> Фотохостинг для зберігання та обміну фотографіями.

3. Онлайн-комікси <http://www.pixton.com/>
<http://www.dvolver.com/moviemaker/make.html>

<http://www.toondoo.com/CheeredBook.toon> Сайти для створення коміксів.

4. www.thinglink.com дозволить створити мультимедійні плакати.

5. Використання електронного сервісу www.getloupe.com дозволить створити колажі з фотографій, що можуть стати в нагоді під час вивчення біографії письменника або під час розгляду вступних тем з літератури («Любов до книги» розміщено за адресою: <http://www.getloupe.com/v/bmkhla17>).

6. Використання електронного сервісу www.slideshare.net дозволяє створювати презентації (біографії письменників, оглядові теми, поняття теорії літератури,

методичні матеріали, результати проектної навчальної діяльності учнів, зокрема дослідження творчості письменника: ***«Інтерактивні технології в системі особистісно зорієнтованого навчання на уроках гуманітарного циклу»*** розміщено за адресою: http://www.slideshare.net/Juliasergienko?utm_campaign=profiletracking&utm_medium=sssite&utm_source=ssslideview.

Психолого-педагогічна характеристика класу**Орієнтовна схема вивчення і написання характеристики класу включає:**

1. Загальні відомості про клас (групу): кількість учнів (із них хлопців і дівчат), віковий склад, чи були з'єднання з іншими класами, зміна класних керівників, тощо.

2. Зміст і характер діяльності:

а) навчання: загальна характеристика успішності і дисципліни: нагляд, контроль за оцінками окремих учнів, вимоги класного керівника до учнів, активу і всього класу, взаємодопомога, її форми і організація, дисципліна учнів класу на уроках та при виконанні домашніх завдань, негативні моменти в навчальній роботі (шпаргалки, підказки, списування);

б) життя поза навчальними заняттями: зацікавленість сучасними проблемами розвитку українського суспільства, політичних подій, розвитку держави, музики, мистецтва, літератури, спорту, колекціонування тощо; виявлення цих інтересів у класі (читацькі конференції, відвідування театру, кіно, обговорення побаченого, походи, екскурсії, тощо), участь класу у суспільному житті; в) інші види діяльності (типові ігри, праця, художня самодіяльність, образотворче мистецтво, спорт тощо); зв'язок з іншими класами(групами), організація, форма його вираження; вплив на клас батьківського активу.

3. Керівництво класом (групою) і його організація:

а) актив класу (групи): староста і його робота, організаторські здібності, турбота про окремих учнів, ставлення до громадської думки, особливості стосунків між учнями);

б) наявність у класі (групі) неформальних лідерів, їх особливості та засоби впливу на клас, ставлення до них активу, наявність «відкинутих», причини відчуженості і можливі шляхи зміни ставлення до них однокласників (одногогрупників);

в) система ставлень всередині класу, ступінь їх міцності, орієнтацій на єдність класу, вияв взаємної вимогливості, чуйності, дружньої турботи, взаємодопомоги, гуманізму, поваги, милосердя; наявність або відсутність групувань, їх внутрішня основа і міра зацікавленості в спільних справах класу (групи), критика і самокритика; особливості стосунків між хлопчиками і дівчатками, прояви приятелювання і дружби між окремими учнями, внутрішня основа цих стосунків, емоційне задоволення чи незадоволення від них учнями класу (групи).

4. Особливості роботи класного керівника і його вплив на клас (групу): організаторські здібності, знання психології школярів, їх інтересів, загальний стиль керівництва тощо; ставлення класу до класного керівника, його авторитет серед учнів.

5. Рівень розвитку класу(групи): спрямованість, організаційна, вольова, інтелектуальна та емоційна єдність, підготовленість до спільної діяльності тощо.

6. Аналіз конкретних прикладів впливу класу на особистість того чи іншого учня і особистості на клас (групу).

7. Визначення основних недоліків в організації життя класу і конфліктів між його членами, шляхи їх подолання; характер загального емоційного клімату в класі: бадьорий, життєрадісний, інертний, напружено-нервовий тощо.

8. Загальні висновки про рівень розвитку класу (групи). Примітка: кожне положення психолого-педагогічних характеристик має бути підтверджене прикладами на основі проведених спостережень.

Під час написання характеристики класу необхідно використовувати такі методи дослідження: спостереження за поведінкою дітей на уроках і перервах; бесіда з членами дитячого колективу, вчителями; методика соціометрії, методика діагностики міжособистісних відносин Т.Лірі, методика групової оцінки особистості – обов'язкове використання 2-3 методик з наведенням листів опитування, результатів та аналізом отриманих даних.

Психолого-педагогічна характеристика учня

План складання психолого-педагогічної характеристики на учня

I. Загальні відомості про учня

1) Анкетні дані (прізвище, ім'я, по батькові; дата народження, клас (якщо клас спеціалізований, зазначити)).

2) Відомості про стан здоров'я (наявність хронічних захворювань, особливості функціонування нервової системи (швидко стомлюється після тривалого навантаження, не стомлюється)).

3) Успішність (середній бал, зазначення предметів, з яких найвищі бали, найнижчі; зазначення предметів, до яких учень відчуває інтерес, а також найскладніші для нього предмети).

4) Позашкільні заняття (відвідування гуртків, секцій і т.д.)

5) Особливості сімейного виховання.

II. Прояв особистісних якостей у поведінці учня

1) Спрямованість інтересів (суспільна активність, працьовитість, відповідальність, ініціативність, організованість, допитливість, акуратність).

2) Відношення до людей (колективізм, чесність, правдивість, справедливість, товариськість, почуття товариства, чуйність, ввічливість, тактовність).

3) Відношення до себе (скромність, впевненість у собі, самокритичність, уміння розраховувати свої сили, прагнення до успіху, першості, самоконтроль).

4) Ставлення дитини до колективу (авторитет дитини в колективі, товариськість і розуміння товаришів, ставлення до негативних соціальнопсихологічних явищ у колективі тощо).

5) Положення учня в класі (авторитет у класі, лідерські якості).

III. Особливості психічних процесів і емоцій

1) Увага на уроках: а) завжди легко і швидко зосереджує свою увагу на поясненні вчителя; ніколи не відволікається на уроці, помилок через неухважність на уроці не робить; б) досить уважно слухає пояснення вчителя; відволікається рідко; іноді зустрічаються помилки в роботах через неухважність; в) не завжди уважно слухає пояснення вчителя; періодично відволікається, часто робить помилки через неухважність, але самостійно виправляє їх при перевірці; г) слухає досить уважно тільки у тому випадку, якщо йому цікаво, часто відволікається; постійно робить помилки через неухважність, при перевірці не завжди виправляє їх; д) як правило, повільно і тяжко зосереджує свою увагу на уроці; мало що засвоює через постійні відволікання; робить багато помилок через неухважність і не помічає їх при перевірці.

2) Особливості пам'яті учня: а) при завчання завжди попередньо розбирається в структурі і змісті матеріалу; але й матеріал, що вимагає механічного завчання, запам'ятовує легко; б) при завчанні може запам'ятати лише те, у чому попередньо розібрався; матеріал, що вимагає механічного запам'ятовування, дається важко; в) матеріал, що вимагає механічного завчання, засвоює дуже легко, досить 1-2 рази переглянути його; має звичку не розбиратися в структурі й змісті матеріалу, що заучується; г) при вивчення довго розбирається в матеріалі; при викладенні робить помилки за формою, але зміст викладається точно; д) для запам'ятовування матеріалу багаторазово механічно повторює його, не перебираючи і не осмислюючи, робить значеннєві помилки.

3. Характеристика мислення учня: а) швидко схоплює суть матеріалу, завжди в числі перших вирішує завдання, часто пропонує власні оригінальні рішення; б) досить швидко розуміє матеріал, швидше за інших вирішує завдання, іноді пропонує власні оригінальні способи вирішення; в) задовільно розуміє матеріал після пояснення в середньому темпі; звичайно власних оригінальних рішень не пропонує; г) у числі останніх учнів уловлює суть пояснень учителя (викладача); відрізняється повільним темпом обмірковування й вирішення завдань; відрізняється повільним темпом

обмірковування й вирішення завдань; д) розуміє матеріал після додаткових занять, у край повільно вирішує завдання, при вирішенні завдання сліпо використовує відомі «шаблони».

4. Емоційна реактивність учня: а) завжди емоційно реагує на будь-які життєві явища, його може схвилювати розповідь; б) звичайно емоційно реагує на життєві явища, але рідко що може схвилювати глибоко; в) рідко проявляє живу емоційну реакцію на події; г) жива емоційна реакція практично відсутня. 5. Характеристика загального емоційного тону школяра: а) постійно жвавий, дуже активний у всіх сферах шкільного життя, в усе втручається, береться за всі справи; б) жвавий, у міру активний у всіх сферах шкільного життя; в) жвавий, активний тільки у деяких сферах шкільного життя; г) у порівнянні з однокласниками менш активний і жвавий; д) практично завжди пригнічений, апатичний у всіх сферах шкільного життя, незважаючи на те, що здоровий. 6. Емоційна врівноваженість учня: а) завжди спокійний, у нього не буває сильних емоційних спалахів; б) звичайно спокійний, емоційні спалахи дуже рідкісні; в) емоційно врівноважений; г) підвищена емоційна збудливість, схильний до бурхливих емоційних проявів; д) запальний, є частими сильні емоційні спалахи з незначних приводів.

Під час написання характеристики необхідно використовувати наступні методи дослідження: вивчення документації навчально-виховного закладу; співбесіди з дитиною, викладачем, батьками, одногрупниками; спостереження за її поведінкою на заняттях і перервах; психодіагностика (методика Г.Айзенка - EPQ, методика діагностики комунікативної установки В.В.Бойко, тривожності Спілбергера та Ханіна, методика діагностики рівня емпатійних здібностей В.В.Бойко, методика «Карта інтересів» та ін.) – обов'язкове використання 2-3 методик з наведенням листів опитування, результатів та аналізом отриманих даних.